Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Strøm, Henrik Christian

Titel: BREV TIL: Wad, Gregers FRA: Strøm, Henrik Christian (1811-11-04)

Citation: Strøm, Henrik Christian: ”BREV TIL: Wad, Gregers FRA: Strøm, Henrik Christian (1811-11-04)”, i *Breve fra og til Gregers Wad 1790-1812*, H. H. THIELES BOGTRYKKERI, s. 156. Onlineudgave fra Danmarks Breve: https://tekster.kb.dk/text/letters-002223923-000-shoot-L0022239230000053.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Breve fra og til Gregers Wad 1790-1812

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Læs Public Domain-erklæringen

6.

Freibergden 4ten November 1711.

Ethvert Menneske har vel en Tidspunkt i sit Liv, hvor han, meer tilsluttet for den udvortes Verden, alleene er beskiæftiget med sit indvortes, for her klar at fatte den Regel, hvorefter han for den tilkommende Tid skal vandre.

s. 157I den sidste Tid har jeg og næsten eene levet for dette Maal, beskiæftiget med Videnskaben til hvis Fremme jeg følte det inderste og mægtigste Kald, og saaledes har jeg jo med den udvortes tilsyneladende Taushed dog deelt en Bestræbelse med Dem, Højstærede Ven.

Den afvigte Sommer har jeg tilbragt i Böhmen og Ertsbiergene, de jeg nu troer at kiende saa nøje som nogen i Landet selv. Ogsaa i Thyringerwaldbiergene opholdt jeg mig nogle Uger.

Da jeg allerede i Norge fandt saa mange Data i Kongsberg og Arendal mod Verners Gangtheorie, saa vaagnede allerede her en Søgen eften en fastere Grund for Iordens Dannelses Theorie, end Verners Præcipitations System. Med mine Erfaringer voxte Modsigelserne i Naturen, alle bærende sin Grund i denne Hypothese, og den deraf følgende Kaabeformige Biergenes Leiring. Jeg vilde ved et almindeligt Kart over Ertsbiergenes Formationer søge at bringe dette i Orden, men fandt, da næsten alt var færdigt, vigtige Afvigelser med de øvrige, og dog var det kopieret elter det nyeste over Sachsen og Bohmen. Jeg haaber det denne Vinter skal lykkes mig bedre efter det i Vejmar udkomne.

Mit Øjemed var hermed at fremstille de Afvigelser jeg havde fundet, da kun Videnskaben paa den Maade kan fremmes, ved at viise det overeensstemmende og modsigende med det antagne System i Naturen. Vel maae vi højt ære og elske denne Mand, som først viiste en Vej til denne Videnskab, men hvor jeg fandt en Afvigelse, der streed mod det antagne, eller Phænomener, ej end bragte i Forbindelse med andre, da var det jo daarligt, og mod min Overbeviisning, ej at søge at bringe dem paa sit Sted i Naturvirkningernes Række. At forkaste dem, som Anomalier, kunde jeg ej heller, da det var mig vist, at alt i Naturen var forbundet i en stræng Orden, og at Skylden kun var hos os, naar vi ej fik den at see.

s. 158Om føje Tid haaber jeg at meddeele Dem noget i denne Sag til Deres upartiske Bedømmelse. Her kun et Par Modsigelser, som ved klare Slutninger opstaaer.

I det vi søge Lovene for Biergenes Dannelse, da er det klart, at de heri, som alle Ting, har giennemgaaet forskiellige Momenter, hvor i de sildigere det just fremtræder, som i de forrige ej var til; antager jeg nu alt i en forhen værende Opløsning, da er Spørgsmaalet om deres Dannelse ej besvaret, men aldeles tilintetgiort, thi hvor alt paa engang er til, gives ingen Dannelsesrække.

Andre Forhold finder Sted, hvor en Ting bliver til der forhen ej var, end hvor den blot bundfældes af en almindelig Opløsning. Nødvendigt er det og, at Iorden i sin første Dannelse allerede har havt et fast Punkt, thi et aldeeles flydende Legeme kan jo ei holde Stand i Atmosphæren, hvilket vi see selv ved Cometerne, de dog visselig have en fast Kiærne.

Dette første faste Legeme var altsaa til i samme Moment som det flydende, hvoraf det var omgivet, og altsaa ej et Præcipitat af det sidste.

Jeg kunde saaledes længe fare fort. Ogsaa er denne Hypothese let underkastet en stor Vilkaarlighed i det jeg, hvor der findes et rædselfuldt [1)], og for en Formation sældent Produkt, kun lægges det hen i den forhenværende Opløsning, hvoraf jeg lod alle øvrige Legemer fremtræde, uden at agte paa de omgivende Forholde, naar jeg kun kan give alt et udvortes Skin af Rimelighed.

Ligesom Athanasius Kircher antog en Centralild, for at forklare Vulkanerne og underjordiske Aabninger giennem heele Lande, for at forklare Hvirvler og Strømme i Oceanet, saaledes antog Verner en almindelig Opløsning, hvori alle Ting vare, og skulde være, førend de end i Naturen være til.

Af en saadan ej omfattende Betragtningsmaade ere de s. 159Slutninger uddragne, hvorved Buch og Hausmann nægter den ældre Granitformations og Gneisens Tilværelse i Norge, da dog tydeligt alle øvrige Forholde give tilkiende at den Gneisformation, som er saa udbredt i Sverrig, og Graniten ved Friderichsstad og paa Hvaløer (Kirkøe) just er den samme, som her forekommer. Nøje Erfaringer sætte mig i Stand til at beviise, at efter de samme Kriterier, hvorefter hiine bleve antagne som yngre Formationer, den saa vidt udstrakte, ældst antagne Granitformation mellem Joh. Georgenstadt og Karlsbad, ogsaa maae være yngre end den Gneis, hvoraf den omsluttes. Hvor bliver saaledes den ældste Granitformation af?

Dette grunder sig paa sikkre Erfaringer, de jeg troer at kunne betage al Tvivl.

Saa vigtige Modsigelser i Systemet kræve aabenbar en fastere Grund for denne Videnskab. Hverken blindt henrevet af enkelte Data, eller en andens Autoritet, er det, jeg her siger, kun en Følge af lang og troelig

Søgen, saavel i den spekulative som Erfaringsverdenen. Dog er det en liden Fortieneste at nedrive det, hvis Grund vakler, uden igien at opbygge noget nyt.

Aldeeles nødvendigt seer jeg det saaledes at lære de geognostiske Forholde i fleere Climater at kiende førend en fastere Grund i denne Videnskab er at naae, thi om en nok saa klart besad den almindelige Regel, saa kan dog det Enkeltes Forskiellighed kun ved Selvskuelse læres at kiende.

For dog nogenlunde at opnaae dette Maal, og tillige at uddanne mine praktiske Kundskaber, ansøger jeg ved indlagde om en Forlængelse af mit Stipendium i tvende Aar. Var ej Videnskaben mit Maal og eeneste Stræben, hvorfor skulde jeg ønske længere at flakke om, for i Vinteren at tilbringe Tiden i Samlinger og Bøger, og om Sommeren at vandre møjsommeligt over Bierg og Dal, i Regn og Soelskin, for om Aftenen oftest at finde et Straaeleje i en ussel Krog. Jeg haaber derfor De ej for-s. 160tryder, jeg beder Dem at overlevere denne Ansøgning tilsluttet til Grev Reventlov, da De maaske og kunde lette Svaret.

Ved min gamle Ven Münster, den jeg efter en kort Tour til en Kobberhammer med Holm, her traf, har jeg erholdt en Fortegnelse over fleere Fossilier, som De med Beskrivelser ønskede. Den sidste, som De ved Forskiellen mellem nærbeslægtede Arter selv bedst veed, er vanskelig, og deri jeg ei kunde tiltroe mig noget nyt, uden over det heele System overhovedet, vil jeg dog med Verners System, naar hans Forelæsninger begynder, tilstille Dem. Da han nu er i Vien, for at tale med Humboldt. De fleste og vigtigste af Fossilierne derimod kommer dyrt at staae og da jeg betænker vor Cours, torde jeg ej vove det uden nærmere Ordre.

I længselsfuld Forventning af et snart og gunstigt Svar anbefaler jeg mig Deres Venskab med Ønske, at De maatte være forvisset om min varme Iver for Videnskaben, hvori jeg saae Statens Glands at bestaae, som det enkelte Menneskes Roelighed.

H. C. STRØM.

Denne Paquets Porto tor jeg bede Dem at udlægge til noget bliver mig udbetalt, da jeg vil give Ordre til dets Tilstillelse giennem min Commissionair.